 TRANSPORDIAMET	TRANSPORDIAMETI JUHTIMISSÜSTEEM		KT_001_J1_Lisa 5_r1
	MÕÕTEMETOODIKA (MM 11-2023) TEEKATTE PRAGUDE LAIUSE MÕÕTMISE JUHEND		
	Kinnitamine: 05.01.2023 nr 1.1-7/23/2	Koostaja: Kaimar Kukk	1/3

SISUKORD

1. EESMÄRK	1
2. KÄSITLUSALA.....	1
3. SEOTUD DOKUMENDID	1
4. MÕÕTEMEETOD.....	1

1. EESMÄRK

Kirjeldada teekatte pragude mõõtmist riikliku järelevalve teostamisel.

2. KÄSITLUSALA.

Käesolev juhend käsitleb teede pragude laiuste mõõtmist.

3. SEOTUD DOKUMENDID

- [Mõõteseadus](#)
- [Majandus- ja taristuministri 13.12.2018. a määrus nr 64 “Nõuded mõõteprotseduurile ja mõõtja erialasele pädevusele ning pädevuse hindamise ja tõendamise kord”](#)
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/32/EL mõõtevahendite turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta](#)
- [Majandus- ja taristuministri 14.07.2015 määrus nr. 92 „Tee seisundinõuded”](#)
- [Majandus- ja taristuministri 03.08.2015 määrus nr. 101 „Tee ehitamise kvaliteedi nõuded“](#)

4. MÕÕTEMEETOD

4.1. Objekti vastuvõtmine mõõtmiseks

Mõõtja fikseerib mõõtmise asukoha.

4.2. Kasutatavad seadmed

Nõuded mõõtevahenditele:

- 1) nihik: jaotiseväärtus vähemalt 1 mm.
- 2) mõõdulint: jaotiseväärtus vähemalt 1 mm.
- 3) metalljoonlaud: jaotiseväärtus 1 mm.

4.3. Mõõdetav objekt

Mõõdetav objekt	Kasutatav mõõtevahend	Mõõteulatus
Prao laiis	Nihik või mõõdulint või metalljoonlaud	(1 ÷ 50) mm

 TRANSPORDIAMET	TRANSPORDIAMETI JUHTIMISSÜSTEEM		KT_001_J1_Lisa 5_r1
	MÕÕTEMETOODIKA (MM 11-2023) TEEKATTE PRAGUDE LAIUSE MÕÕTMISE JUHEND		
	Kinnitamine: 05.01.2023 nr 1.1-7/23/2	Koostaja: Kaimar Kukk	2/3

4.4. Mõõtmine

- 4.4.1. Prao laiust mõõdetakse visuaalsel hinnangul kõige laiemas kohas. Mõõtevahend asetatakse risti praoga ning mõõdetakse selle servade vaheline kaugus täpsusega 1 mm.
- 4.4.2. Vajadusel parandatakse mõõtmistulemust kalibreerimistulemuste parandi võrra (joonlaual - 0,1 mm).

4.5. Mõõdiste töötlemine

Mõõtmistulemused protokollitakse.

4.6. Mõõtemääramatuse hindamine

- 4.6.1. Liitmõõtemääramatus u koosneb statistiliste meetoditega saadud liitmõõtemääramatusest u_A ja muude meetoditega leitud liitmõõtemääramatusest u_B ning leitav valemiga

$$u = \sqrt{u_A^2 + u_B^2}.$$

Kordusmõõtmisel saadud mõõdiste standardhälve arvutatakse seosest

$$s = \sqrt{\frac{1}{n(n-1)} \sum (x_i - \bar{x})^2},$$

kus n on korduste arv, x_i on kogumi üksikväärtus, $\bar{x}$ on kogumi keskmine väärtus. Standardhälbe võib võtta võrdseks standardmääramatusega u_A .

Muude meetoditega leitud liitmõõtemääramatus u_B iseloomustatakse standardhälvetega, mis põhinevad eeldatud tõenäosusjaotustel.

Liitstandardmääramatuse u moodustavad järgmised määramatust põhjustavad grupid:

- mõõtevahendi poolt põhjustatud määramatus u_{MR} . Aluseks võib võtta mõõtevahendi kalibreerija poolt antud mõõtemääramatuse U . Suurused tuleb üle viia standardmääramatuse tasemele, st $k = 1$. Reeglipäraselt on taatlemisel ja kalibreerimisel rakendatud katteteguri k väärtust 2, sel juhul $u_{MR} = \Delta_{\max} / 2$ või $u_{MR} = U/2$;
  - kordusmõõtmiste määramatus u_{REP} , mis on leitav väheste, alla 5 kordamise korral järgmiselt. Kui mõõtmistulemuseks on x_i , siis tuleb võtta aluseks mõõtetulemuste erinevuspiir $x_i = x_{\max} - x_{\min}$ ja eeldades tulemuste ristkülikjagunemist on standardmääramatus: $u_{REP} = x_i / 2\sqrt{3}$;
  - lugemi võtmise määramatuse u_{RE} (s.h. resolutsiooni ja parallaksi viga) hinnangu aluseks võib võtta analoognäituri juhul väiksema skaalajaotise väärtuse (1 jaotis) ja digitaalnäituri juhul väiksema vahe numbrinäitude vahel ja arvestades ristkülikjagunemist:
    - analoognäituri $u_R = 1$ skaalajaotis / $2\sqrt{3}$,
    - digitaalnäituri $u_R = 1$ numbrisamm / $\sqrt{3}$;
  - mõõteprotsessi /- meetodi poolt põhjustatud määramatus u_F ;
  - keskkonnast põhjustatud määramatus u_E , mis on peamiselt põhjustatud temperatuuri mõjust mõõtesüsteemile ja objektile.
- 4.6.2. Konkreetsete pikkusparameetrite mõõtmisel on komponentideks liitmääramatuse u_B tasemel $k = 1$ järgmised mõjurid:
- kalibreeritud/taadeldud mõõtevahendist tingitud määramatus $u_{MR} = U/2 = 0,5/2 = 0,25$ mm;
  - lugemi võtmise, sh parallaksi ja ümardamine, määramatus $u_{RE} = 1 / 2\sqrt{3} = 0,29$ mm;
  - mõõteprotsessi / -meetodi poolt põhjustatud määramatus u_F (algus- ja lõpp-punkti asukoha hälve, mitteparalleelsus või mitteristseis, jne), $u_F = 0,5$ mm;

 TRANSPORDIAMET	TRANSPORDIAMETI JUHTIMISSÜSTEEM		KT_001_J1_Lisa 5_r1
	MÕÕTEMETOODIKA (MM 11-2023) TEEKATTE PRAGUDE LAIUSE MÕÕTMISE JUHEND		
	Kinnitamine: 05.01.2023 nr 1.1-7/23/2	Koostaja: Kaimar Kukk	3/3

- mõõtevahendi näidu triiv (sõltuvalt kasutamise ajast, saadakse hooldusandmetest).

Mõõteprotseduuri järgimisel on mõõteprotsessi liitmääramatus ühele mõõtmisele $u = 0,65$ mm, kusjuures komponendi ruudud on summeeritud ruutjuure all.

4.6.3. Laiendmääramatus $k = 2$ ja normaaljaotuse puhul: $U = 2 \cdot 0,65 = 1,3$ mm.

4.7. Tulemus

Mõõtmistulemus loetakse nõuetele vastavaks mõõtemääramatuse piirides.